

Nr 12

Utlåtande i anledning av väckta motioner om skärpta straffbestämmelser för vissa våldsbrott.

Första lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 199 i första kammaren av herrar *Eliasson* och *Sundin* samt nr 241 i andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Larsson* i Hedenäset. I motionerna, vilka är likalydande, hemställs, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att — i anslutning till pågående prövning av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk — en översyn i skärpande riktning kommer till stånd i fråga om straffbestämmelserna rörande brott, som innefattar våld mot person eller eljest angrepp mot den personliga integriteten, samt att arbetet bedrivs så skyndsamt att förslag i frågan kan framläggas för 1959 års riksdag».

Beträffande skälen för motionärernas hemställan får utskottet hänvisa till motionerna.

Gällande bestämmelser

Straffbestämmelser mot våldsbrott och andra angrepp mot den personliga integriteten återfinnes i olika kapitel i *strafflagen*.

I 14 kap. straffbelägges förutom mord och dråp samt vissa andra gärningar olika former av uppsåtlig *misshandel*. Regleringen av straff för dylika brott anknyter främst till den effekt misshandeln medfört så att straffsatsen är olika allteftersom den misshandlade ljuter döden eller får svår kroppsskada, mindre svår kroppsskada eller ringare eller ingen skada. För misshandel, som medfört den misshandlades död, upptages i 4 och 5 §§ mycket stränga straffskalor. Den förra paragrafen avser det fall att misshandeln skett med berätt mod och föreskriver straffarbete på livstid eller från och med åtta till och med tio år. I det senare lagrummet stadgas för misshandel, som skett av hastigt mod, straffarbete från och med fyra till och med åtta år. Vid synnerligen mildrande omständigheter skall dock straffet i båda fallen utmätas efter en lindrigare straffskala, utgörande i det förra fallet lägst straffarbete i fyra år och i det senare lägst straffarbete i två år. Har den misshandlade av misshandeln fått svår kroppsskada, som varit åsyftad, utgör enligt 10 § straffskalan, om skadan skedd med berätt mod, straffarbete från och med sex till och med tio år och, om skadan skedd av hastigt mod, straffarbete från och med två till och med sex år. Med svår kroppsskada förstås enligt stadgandet förlust av talförmåga, syn eller

hörsel, svårt lyte eller annat svårt kroppsfel, stadigvarande svårt men å hälsa eller livsfarlig sjukdom. Enligt 11 § skall om någon genom misshandel föranlett svår kroppsskada men icke haft uppsåt att åstadkomma sådan skada straffet utgöra, om misshandeln skett med berått mod, straffarbete från och med två till och med sex år och, om den skett av hastigt mod, straffarbete i högst två år. För misshandel, varav följt mindre lyte eller kroppsfel eller lindrigare sjukdom än nyss angivits, stadgas i 12 § en straffskala av fängelse eller straffarbete i högst två år, dock att det därest omständigheterna är synnerligen mildrande må dömas till böter. Har av misshandel följt ringare eller ingen skada skall enligt 13 § straffet utgöra böter eller fängelse i högst ett år.

Om någon, i uppsåt att göra skada eller eljest i vredesmod, emot annan dragit kniv eller svärd, spänt bössa eller rest annat livsfarligt vapen, skall enligt 15 § första stycket den omständigheten, om gärningsmannen är förfallen till straff för misshandel eller försök därtill, vid straffets bestämmande anses som försvärande. I sådant fall må straffet höjas för misshandel enligt 11 §, där den skett av hastigt mod, och enligt 12 § till straffarbete i fyra år samt för misshandel enligt 13 § till straffarbete i högst ett år. Är den skyldige icke förfallen till straff för misshandel eller försök därtill utgöres enligt 15 § andra stycket straffet för resande av livsfarligt vapen av böter eller fängelse i högst sex månader.

15 kap. upptager under rubriken *om brott mot annans frihet eller frid* åtskilliga detaljerade bestämmelser om slaveri, människorov m. m., olovligt inspärrande eller fängslande samt enlevering, för vilka brottstyper i allmänhet föreskrivits mycket stränga straffskalor. Av intresse i förevarande sammanhang är närmast de i kapitlet upptagna bestämmelserna i 12 och 15 a §§. I 12 § stadgas att, om man tager kvinna med våld och emot hennes vilja med henne övar otukt eller tvingar henne därtill genom hot som innebär trängande fara, han skall dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år. Fick kvinnan av gärningen svår kroppsskada, skall han dömas till straffarbete på livstid eller i tio år; ljöt hon därav döden, skall gärningsmannen dömas till straffarbete på livstid. Enligt 15 a § skall den som förmår kvinna till otukt genom annat våld eller hot om brottslig gärning än i 12 § avses eller medelst hot att åtala eller angiva någon för brott eller att om någon lämna menligt meddelande dömas till straffarbete i högst fyra år eller fängelse. Är omständigheterna synnerligen försvärande, må tiden för straffarbetet höjas till sex år. I 26—28 §§ meddelas bestämmelser om straffskydd för hemfrid. Brott mot hemfriden bestående bl. a. i inträngande i någons hemvist med våld eller eljest emot hans vilja straffas enligt 26 § med böter eller fängelse i högst sex månader. Sker hemfridsbrottet i uppsåt att annan våldföra må straffet, ändå att uppsåtet ej varder fullbordat, utgöra straffarbete i högst två år. För hemfridsbrott som består i att gärningsmannen utan att intränga i hemvistet slår in fönster eller kastar in sten eller annat stadgas i 28 § böter eller fängelse i högst sex månader. Sker gärningen av överdåd eller okynne är straffet allenast böter. För stö-

rande av hemfrid genom stenkastning och dylikt eller bultningar eller annat våld å annans hus eller åstadkommande av oljud eller oväsande i annans gård eller trädgård utgöres enligt samma lagrum straffet av böter. Om någon, utan att hemfridsbrott ägt rum, våldfört sig på annan i hus eller gård, där han har sitt hemvist eller dit han i fara tog tillflykt, eller å fartyg eller ute å mark, då han förrättar sitt arbete, skall enligt 31 § den omständigheten anses som försvärande vid bestämmande av straff för våldet.

Utom de i ovannämnda lagrum stadgade straffen kan såsom reaktionsform under vissa förutsättningar användas *skyddsåtgärd*, exempelvis förvaring. Finnes brottet icke förskylla svårare straff än straffarbete i ett år eller fängelse i två år, kan *villkorlig dom* ifrågakomma. Såsom förutsättning härför anges i 1 § lagen om villkorlig dom, att det med hänsyn till den brottsliges karaktär och personliga förhållanden i övrigt finnes skälig anledning antaga, att han utan att undergå straff skall avhålla sig från att ånyo begå brott. Villkorlig dom må dock enligt samma lagrum icke meddelas, där det av hänsyn till den allmänna laglydnaden är påkallat, att den brottslige undergår straff. Att uppmärksamma är också vissa stadganden i lagen den 30 december 1952 med vissa bestämmelser om påföljd för brott av underårig. Enligt 1 § äger rätten i fall då tilltalad är i sådan ålder att *skyddsuffost-ran* kan förekomma i stället för att döma till fängelse eller straffarbete efter hörande av barnavårdsnämnd överlämna åt nämnden att vidtaga åtgärd för hans omhändertagande för skyddsuffostran. I 2 § föreskrives, att den som ej fyllt aderton år icke må dömas till fängelse, straffarbete eller förvaring, om ej särskilda skäl äro därtill.

Pågående reformarbete

Sedan länge har arbete pågått med en översyn av strafflagens bestämmelser om de särskilda brotten. Hela innehållet i strafflagens speciella del utom såvitt angår de i 14—18 kap. upptagna bestämmelserna, vilka huvudsakligen avser brott mot person, har undergått revision efter förslag som framlagts av straffrättskommittén. År 1945 erhöll kommittén uppdrag att bl. a. göra en översyn av straffbestämmelserna i 14—18 kap. strafflagen om brott mot person. Förslag till reformer på detta område innefattas i ett av kommittén år 1953 avgivet betänkande med *förslag till brottsbalk*.

Vad angår *misshandelsbrotten* har kommittén anfört bl. a.:

Den viktigaste vid misshandelsbrotten mötande allmänna frågan är den redan i direktiven berörda om de s. k. objektiva överskotten. Dessa äro av grundläggande betydelse för det nuvarande misshandelskapitlet. Straffet växlar främst efter den effekt misshandeln medfört, oavsett om gärningsmannens uppsåt omfattat denna effekt eller ej. Har någon misshandlat en annan, blir straffet helt olika allteftersom denne ljuter döden eller får svår kroppsskada, mindre svår kroppsskada eller ringare eller ingen skada. En sådan ordning kan med hänsyn till svårigheten att bevisa uppsåtet vara naturlig på en primitivare nivå men är icke försvarlig i ett modernt kultursamhälle. År 1937 vidtog den lagändringen att förhöjt straff, som lagen utsät-

ter för det fall att någon av brottslig gärning får viss kroppsskada eller död, ej skall ådömas, när sådan utgång timat mera av våda än av vållande. Ouppsåtliga följder av gärningen skola alltså läggas gärningsmannen till last allenast i den mån han bort räkna med dem och alltså gjort sig skyldig till oaktsamhet. Även efter 1937 års lagändring skall emellertid den som uppsåtligen misshandlar annan och därigenom av oaktsamhet vållar hans död straffas såsom för dråp enligt en mycket sträng straffskala. Enligt förslaget skall däremot i sådant fall på vanligt sätt ådömas straff för misshandel jämte vållande till annans död, vilket regelmässigt leder till avsevärt lindrigare resultat än om de båda brotten betraktas som en enhet och bestraffas såsom dråp. Kommittén har över huvud tagit steget fullt ut och varken vid misshandel eller vid andra uppsåtliga brott låtit uppsåtliga verkningar spela någon roll för brottsbegreppens utformning. Detta gäller även gradindelningen av uppsåtliga brott. Om någon genom ett uppsåtligt brott av oaktsamhet vållar större skada än han åsyftat, får detta beaktas vid straffmätningen inom den grad dit brottet med hänsyn till de uppsåtliga omständigheterna därvid hör men kan icke flytta brottet upp i en högre svårhetsgrad.

I överensstämmelse med vad nu sagts har misshandelsbrottet i förslaget indelats i tre grader, icke såsom i gällande lag efter om det medfört svår, medelsvår eller ringa skada utan, liksom stöld och talrika andra brott, med hänsyn till samtliga uppsåtliga omständigheter vid brottet. Vid bedömande huruvida misshandel är grov skall enligt förslaget särskilt beaktas, om gärningen var uppenbart livsfarlig eller ådagalade synnerlig förslagenhet eller grymhet eller om gärningsmannen uppsåtligen tillfogade svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom. Vad straffet angår ha enligt kommitténs mening våldsbrotten — i den mån de icke medfört död eller svår kroppsskada — hittills bedömts alltför lindrigt, särskilt i jämförelse med förmögenhetsbrotten. Förslaget öppnar därför möjlighet till strängare ingripanden mot våldverkare.

Enligt kommitténs förslag indelas alltså misshandelsbrottet i tre grader alltefter brottets grovhet, bedömd med hänsyn till samtliga omständigheter vid brottet och sålunda ej med hänsyn allenast till effekten och till huruvida gärningen förövats med berått mod eller hastigt mod. Straffet för mellangraden föreslås utgöra fängelse i högst fyra år. Är brottet ringa utgöres straffet av böter eller fängelse i högst sex månader. För grov misshandel utgör straffskalan fängelse från och med ett till och med tio år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall enligt förslaget särskilt beaktas, om gärningen var uppenbart livsfarlig eller ådagalade synnerlig förslagenhet eller grymhet eller ock gärningsmannen tillfogade svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom. Dessa bestämmelser avses skola ersätta jämväl det nuvarande stadgandet i 14 kap. 15 § första stycket strafflagen. Motsvarigheten till det självständiga brottet resande av livsfarligt vapen upptages i förslaget under beteckningen olaga hot, för vilket brott föreskrivits en straffskala av fängelse i högst två år eller böter.

Den straffrättsliga regleringen av *våldtäktsbrotten* har i förslaget underkastats vissa jämkningar, och i samband därmed har företagits viss justering av straffskalorna. För våldtäkt föreslås en straffskala av fängelse från och med två till och med tio år eller, om brottet med hänsyn till kvinnans för-

hållande till mannen eller eljest är att anse som mindre grovt, fängelse från och med sex månader till och med fyra år. Vad angår inträdandet av så svåra följder av gärningen som svår kroppsskada eller dödsfall utgår förslaget från att förhöjning av straffet här kan inträda enligt reglerna om sammanträffande av brott.

Även beträffande *hemfridsbrottet* har vissa ändringar vidtagits. Straffet för sådant brott skall utgöra fängelse i högst två år eller böter. Det har icke ansetts behövt att särskilt beakta sådana kvalificerade fall som avses med den särskilda straffskärpningsregeln i 15 kap. 26 § strafflagen, enär det, om uppsåt att våldföra ådagalägges, i regel torde kunna dömas till ansvar för såväl hemfridsbrottet som försök eller förberedelse till våldsbrottet. Vidare har det ansetts att sådana omständigheter, som avses i 15 kap. 31 § strafflagen, utan särskilt stadgande kunna beaktas vid bedömning huruvida våldsbrott enligt de nya reglerna är att anse som grovt,

Det straffrättsliga *reaktionssystemet* har sedan en längre tid varit föremål för reformarbete. Efter strafflagens tillkomst har påföljdssystemet undergått förändringar genom partiella reformer. Utvecklingen har gått i den riktningen att vid sidan av de i strafflagen upptagna straffen tillskapats reaktionsformer, där behandlingen rättar sig efter brottslingens personliga egenskaper och behov. I ett år 1956 avgivet betänkande med *förslag till lag om skydd för brott, m. m.* (SOU 1956: 55) har strafflagberedningen, som haft i uppdrag att företaga en översyn och kodifiering av de till straff- och skyddsåtgärdssystemet hörande lagbestämmelserna, redovisat sitt arbete härmed. Förslaget är så utformat att någon åtskillnad icke göres mellan vissa som straff betecknade åtgärder och andra påföljder för brott. Brottpåföljderna uppdelas i allmänna påföljder samt särskilda påföljder för ämbetsmän och krigsmän. De allmänna påföljderna är böter, fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn, skyddsuppfostran och skyddsinternering ävensom överlämnande till särskild vård, varunder inbegripes vård enligt barnavårdslagen, lagen om nykterhetsvård och sinnessjuklagen samt öppen psykiatrisk vård. Förslaget innebär bl. a. beträffande den nuvarande villkorliga domen, att denna, förutom att därur utbrutits de nyss angivna åtgärderna bestående i överlämnande till särskild vård, uppdelats i två påföljder, villkorlig dom och skyddstillsyn. Den villkorliga domen är avsedd för tillfällighetsbrottslingar, vilkas prognos är så god att — utöver den varning som domen innebär — särskilda åtgärder ej erfordras för deras tillrättaförande. Sådan dom, som innebär att påföljd efterges under förutsättning att den dömde ej begår nytt brott under en prøvotid av två år, kan icke förenas med övervakning eller särskilda föreskrifter, bortsett från föreskrifter om skadeståndsbetalning. Skyddstillsynen är en självständig påföljd och innebär alltså icke något anstånd med ådömande av påföljd eller med verkställighet av ådömd påföljd. Denna åtgärd innebär i allmänhet att den dömde under en prøvotid skall stå under övervakning och eventuellt också underkasta sig särskilda föreskrifter angående sin livsföring. Åtgärden kan också förenas med en

kort tids anstaltsbehandling. Skyddsuffostran, som är avsedd för kriminell ungdom i åldern 18—20 år, karakteriseras av att den dömda skall erhålla en efter hans förutsättningar individualiserad behandling, som alltid skall börja i anstalt. Skyddsinternering är avsedd för i stort sett samma klientel som de nuvarande påföljderna förvaring och internering i säkerhetsanstalt.

Det påföljdssystem som förslaget innehåller lämnar stort utrymme åt domstolarna vid valet av påföljd. Skyddslagen innehåller icke några allmänna bestämmelser om hur valet av brottspåföljd skall ske. Böter och fängelse avses i första hand skola tillämpas i de fall, då den brottslige icke finnes vara i behov av någon särskild form av behandling. I dessa fall kan också villkorlig dom ifrågakomma, under förutsättning att denna påföljd finnes vara tillfyllest ur allmän synpunkt. Användningsområdet för böter och fängelse är emellertid vidare än som följer av det nu sagda. Även om den tilltalade i och för sig är i behov av behandling, bör i vissa fall böter ådömas, emedan brottet är för obetydligt för att utlösa den ifrågavarande behandlingen. För tillämpning av skyddstillsyn, skyddsuffostran och skyddsinternering kräves, att å brottet eller, när den tilltalade har begått flera brott, å något av dem kan följa fängelse, vid skyddsinternering fängelse i två år eller däröver. Även för villkorlig dom förutsättes, att å brottet eller något av brotten kan följa fängelse. Omvänt kan det förhålla sig så, att fängelse bör ådömas emedan den påföljd som med hänsyn till den tilltalade skulle vara lämpligast finnes vara otillräcklig ur allmänpreventiv synpunkt. Beträffande villkorlig dom har liksom i gällande lag upptagits en uttrycklig föreskrift härom; villkorlig dom får ej meddelas, om med hänsyn till brottets svårhet eller eljest hinder däremot möter ur allmän synpunkt. Varken vid villkorlig dom eller vid skyddstillsyn uppställs såsom i den nuvarande lagen om villkorlig dom någon till brottets svårhetsgrad knuten formell övre gräns för påföljdens tillämplighet. Beredningen har ansett, att domstolen obunden av sådana formella regler bör få pröva, huruvida med hänsyn till alla föreliggande omständigheter, och däribland alltså även brottets svårhet, den tilltänkta brottsreaktionen är tillfyllest ur allmän synpunkt. Jämväl i övrigt har beredningen i stor utsträckning undvikit att binda domstolarna genom formella föreskrifter. Genom förslaget öppnas också möjlighet att, om det bl. a. av allmänpreventiva skäl finnes anledning skärpa reaktionen mot den brottslige, jämte villkorlig dom utdöma böter.

Utskottet

Den stigande brottsligheten utgör ett oroväckande problem, som är föremål för stor uppmärksamhet från det allmännas sida. Såväl vid 1956 som vid 1957 års riksdagar har frågor om brottsligheten varit under riksdagens bedömning, och även i andra instanser pågår arbete som syftar till att skapa olika möjligheter att komma till rätta därmed. Utskottet anser i nuvarande

läge särskilt angeläget att omsorgsfullt pröva alla förslag som framlägges i syfte att öppna möjlighet till effektiva åtgärder mot brottsligheten.

I förevarande motioner väckes fråga om företagande av en skärpning av straffbestämmelserna för vissa grupper av brott, framför allt våldsbrotten, i syfte att åstadkomma en kraftigare samhällsreaktion mot detta slag av brottslighet. Motionärerna synes vara av den uppfattningen att för vissa slag av dylika brott frihetsstraff kommer till användning i alltför ringa utsträckning och att eljest villkorlig dom användes i en icke önskvärd omfattning. Bakom motionärernas krav ligger den tanken att samhällsreaktionen mot brott av här avsett slag mera än hittills bör anpassas till vad som erfordras med hänsyn till allmänpreventiva krav. Utskottet har sig bekant att, även om frekvensen av våldsbrott under senare år icke företett en ökning jämförbar med andra slag av brott, det framkommit en särskilt i de största städerna uppmärksammas tendens i förråande riktning. I betraktande särskilt härav är det naturligt att också synpunkter av det slag som anföres i motionerna blir av större aktualitet.

Av det sedan lång tid pågående reformarbetet avseende en översyn av strafflagens bestämmelser om de särskilda brotten återstår att förverkliga den tredje etappen, som innefattas i straffrättskommitténs förslag till brottsbalk och som avser brotten mot person, däribland våldsbrotten. Förslaget är f. n. under prövning hos Kungl. Maj:t. Det är motionärernas mening att riksdagen skulle anhålla att Kungl. Maj:t i samband med denna prövning företager en översyn i skärpande riktning i fråga om straffbestämmelserna för de brott som här avses.

I det föregående har utskottet lämnat en kort redogörelse för den nu gällande straffrättsliga regleringen av ett antal av de vanligast förekommande våldsbrotten och därmed jämförliga brott ävensom för den ståndpunkt brottsbalksförslaget i förevarande avseende intagit beträffande samma brott. Av denna redogörelse framgår att redan med de nuvarande bestämmelserna för flertalet ifrågakvarande brott ett stort utrymme lämnas domstolarna att utmäta stränga frihetsstraff. För många av brotten utgöres också straffminimum av långvarigt frihetsstraff. Endast beträffande ett fåtal brott av angivna slag ger straffskalan möjlighet att i stället för frihetsstraff utmäta bötesstraff. Att märka är beträffande särskilt de sistnämnda brotten att brottsbeskrivningen ofta har så vidsträckt omfattning att därunder skall rymmas såväl allvarigare fall som brott av förhållandevis lindrig karaktär. Denna omständighet måste medföra att straffsatsen medger utrymme att tillgripa endast böter. Brottsbalksförslaget innebär i avseende å dessa brott en skärpning så till vida att normalfallet i regel avses skola förskylla frihetsstraff.

Vad angår frågan om användandet av villkorlig dom för brott som avses i motionerna är att beakta att i gällande lag om villkorlig dom uttryckligt förbud mot sådan dom meddelas för sådana fall, där det av allmänpreventiva hänsyn är påkallat att den brottslige undergår straff. Så är uppenbarligen ofta fallet vid våldsbrott. I fråga om unga lagöverträdare är emellertid möj-

ligheten att ådöma frihetsstraff genom 1952 års lagstiftning begränsad till sådana fall där särskilda skäl föreligger. Syftet härmed är, att samhällsinsgripandet mot sådana lagöverträdare främst bör ske i form av barnavård, särskilt skyddsuffostran, i stället för inom fångvårdens ram. Denna anordning synes ibland ha föranlett den föreställningen att samhällsinsgripande i form av barnavård icke utgör en tillräcklig reaktion. Även i fall som i och för sig kunnat medföra ingripande inom barnavården kan emellertid särskilda skäl till ådömande av frihetsstraff föreligga, bl. a. då den brottslige på grund av bristande resurser inom barnavården icke kan beredas plats på ungdomsvårdsskola.

Av vad sålunda anförts framgår att lagstiftningen i stort sett öppnar tillräckliga möjligheter till ett så kraftigt ingripande mot brottslighet av förevarande art som kan anses erforderligt av hänsyn till allmänpreventionen och medborgarnas berättigade krav på skydd. I vad mån dessa möjligheter i önskad utsträckning tillvaratas i rättstillämpningen är självfallet svårt att avgöra utan en närmare undersökning. Utskottet är emellertid av den uppfattningen att för kvalificerade och mera straffvärda brott i regel utmätas en tillräckligt kraftig reaktion. I den mån våldsbrotten tenderar att öka i antal eller eljest förekomma i allt allvarligare former kan det sannolikt förväntas en reaktion häremot i skärpande riktning från de rättstillämpande myndigheterna. Till de skärpningar av lagstiftningen på detta område, som kan komma att följa på grund av framlagda utredningsförslag, kommer riksdagen att få ta ställning i en nära framtid. Utskottet anser därför icke erforderligt att något initiativ i nuvarande läge tages från riksdagens sida. Emellertid synes det angeläget att den fortsatta utvecklingen följes med skärpt uppmärksamhet från lagstiftarens sida och att tendenser i ogynnsam riktning föranleder övervägande av lämpliga motåtgärder. En annan omständighet, som icke faller inom ramen för de föreliggande motionerna men som otvivelaktigt är ägnad att bidra till uppkomsten av otrygghetskänsla hos allmänheten, är att polisen, särskilt i storstäderna, icke har tillräckliga resurser att förekomma och uppdaga brott. Ehuru anledning saknas att här ingå närmare på denna fråga, vill utskottet dock som sin mening framhålla, att upprätthållandet av en effektiv polismakt är en av de allra viktigaste faktorerna i kampen mot brottsligheten. Det är därför en angelägen samhällsuppgift att tillse att förekommande brister i sådant avseende snart avhjälpes.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 199 och II: 241, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 februari 1958

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Per Olofsson, fru Gärde Widemar, herrar Lindgren, Nyström, Erik Svedberg, Arvidson, fru Nilsson och herr Alexanderson; samt

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedqvist, Onsjö, Lundqvist, Eliasson i Stockholm och fru Lidman-Frostenson.

Reservation

av fru Nilsson, herrar Arvidson, Onsjö och fru Lidman-Frostenson, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Den stigande — — — (lika med utskottet) — — — mot brottsligheten.

I förevarande — — — (lika med utskottet) — — — större aktualitet.

Av det — — — (lika med utskottet) — — — här avses.

Såsom i motionerna påpekas har straffrättskommittén i sitt år 1953 framlagda förslag till brottsbalk funnit skärpning av vissa hithörande bestämmelser påkallad. Så har t. ex. föreslagits i fråga om bestämmelserna rörande misshandel samt olaga hot, i vilka hänseenden kommittén — enligt vars mening våldsbrotten i hittillsvarande rättstillämpning ej sällan bedömts alltför lindrigt — sålunda ansett nuvarande bestämmelser otillfredsställande. Behovet av det ökade straffrättsliga skydd, som kommittén alltså redan för åtskilliga år tillbaka funnit vara för handen, lär genom brottsutvecklingen under den gångna tiden få anses ha blivit ytterligare markerat. Under hänvisning jämväl till vad utskottet här ovan anfört rörande angelägenheten att omsorgsfullt pröva alla möjligheter till effektiva åtgärder mot brottsligheten framstår det därför som i hög grad befogat, att den av kommittén behandlade frågan om skärpta straffbestämmelser på förevarande område nu med det snaraste förelägges riksdagen och att i samband därmed den översyn av bestämmelserna kommer till stånd, vartill erfarenheterna och utvecklingstendenserna under senare tid kan giva anledning.

Vad särskilt angår den i motionerna berörda frågan om tillämpningen av villkorlig dom vid brott av hithörande slag synes det väl förtjänt att övervägas, huruvida icke brottens beskaffenhet och medborgarnas berättigade krav på skydd mot personliga övergrepp kräver en restriktivare tillämpning än vad för närvarande synes förekomma. Visserligen skall redan enligt gällande lagstiftning frihetsstraff icke utdömas villkorligt, om allmänpreventiva hänsyn talar däremot. Det är emellertid av väsentlig betydelse för rättstillämpningen att den berörda frågan blir föremål för principiell bedömning i lagstiftningssammanhang och att, därest större restriktivitet i detta hänseende anses påkallad, uttalande härom göres från lagstiftarens sida.

Det bör slutligen framhållas att enighet inom utskottet råder beträffande tanken att upprätthållandet av en effektiv polismakt är en av de allra viktigaste faktorerna i kampen mot brottsligheten och att det är en angelägen samhällsuppgift att förekommande brister i sådant avseende snarast avhjälpes.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 199 och II: 241, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att — i anslutning till pågående prövning av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk — en översyn i skärpande riktning kommer till stånd i fråga om straffbestämmelserna för brott, som innefattar våld mot person eller eljest angrepp mot den personliga integriteten, samt att arbetet bedrivs så skyndsamt att förslag i frågan kan föreläggas 1959 års riksdag.